

January 29, 1964
**Analysis of Bulgarian State Security Second
Directorate on Hypocrite (DVULICHNIK) Operation
against Georgiev**

Citation:

"Analysis of Bulgarian State Security Second Directorate on Hypocrite (DVULICHNIK) Operation against Georgiev", January 29, 1964, Wilson Center Digital Archive, Archive of the Ministry of the Interior, Sofia, Fond 1, Record 10, File 102. Obtained by the Bulgarian Cold War Research Group. <https://digitalarchive.umd.edu/document/110950>

Original Language:

Bulgarian

Contents:

Original Scan

КОМИТЕТ ЗА ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ ПРИ КВР
УПРАВЛЕНИЕ II

М. В. Р.
УПРАВЛЕНИЕ ИДС
№ 957
29. ЯНУАРИ 1964 г.
СОФИЯ

Строго секретно!
Виза № 9

AD
10.1.1964
Мушкетер

КОМИТЕТ ЗА ДЪРЖАВНА СИГУРНОСТ
№ 3562 ч. 2. 1964 г.

РАЗБОР

На разработка "ДВУЛИЧНИК"

Януари 1964 година

сан-

I

На 16 май 1962 година към 10.15 часа сутринта от американската легация в София излезал вторият секретар при съдата - ТОМАС РЪСЪЛ БЛЯКШЕР и преминавайки през Градската градина и някои други малки улици в центъра на София, внимателно оглеждайки се дали не е проследяван от органите на ДС, се насочил към Телефонната палата на ул. "Левски". Преди да влезе в съдата, почти неспирайки своя ход, той пуснал бял плик в една от поставените пред входа пощенски кутии, преминал през салона на телеграфната каса и излязайки през изхода от ул. "Гурко" се прибрал в легацията.

Няколко чифта зорки очи на работниците от Външното наблюдение забелязали пускането на плива от БЛЯКШЕР. Веднага в кутията бил пуснат знак и е било съобщено на управление IV ДС за изземване на цялата кореспонденция в съдата.

След обед оперативен работник от отдел I при управление II ДС вече разглеждал изпратените му 14 писма, толкова колкото били намерени във въпросната пощенска кутия. 13 от тях били с обикновено съдържание и пликове, на които били написани освен адресантите и имената на подателите. В малката купчина от пликове се отличавал само един бял, добре залепен, без подател с адрес: АСЕН ГЕОРГИЕВ ул. "Аспарух" № 36, София. Съдържанието на писмото било приятелско с новинен характер и носело подпис "Петко".

Тъй като имало известна неувереност в работниците от управление II дали са иззели писмата от кутията, в която Външното наблюдение ги сигнализирано, че БЛЯКШЕР е пуснал плик, оперативният работник си взел бележка за съдържанието на писмата, включително и за това адресирано за ГЕОРГИЕВ и ги върнал за изпращане до адресантите им. Нито едно от тях обаче той не дал за префотографиране или установяване на тайнописен текст.

Кой беше БЛЯКШИР и защо управлението II ДС контролираше отблизо неговата дейност?

Пристигнал в началото на 1962 година на мястото на ШЛАУДЕРМАН - американски дипломат-разузнавач, разобличен и изгонен от страната, БЛЯКШИР с всички свои действия давал основание да се счита, че е дошъл у нас като разузнавач.

БЛЯКШИР е роден през 1929 година. В армията на Съединените щати е служил от 1946 до 1948 година и като военен е пребивавал в Япония. След уволнението си завършил Клермонт колеж и получил титлата "Бакалавър на изкуствата" през 1952 г. След това за известно време работил като журналист, а от 1952 до 1959 г. е служил в отдела за икономически анализ в армията. През 1954-1956 г. той е учил задочно в университета "Теорг Вашингтон". От август 1959 г. до август 1960 г. БЛЯКШИР е сътрудник на отдела "Координатор и специален съветник", към посолството на Съединените щати във Франкфурт на Майн, което всъщност е официално прикритие на Централното разузнавателно управление на Съединените щати в ГФР.

През септември 1960 г. БЛЯКШИР е бил преместен на работа в Западен Берлин на длъжност Началник на американската секция в Бюрото за международни пътувания в Съюзническата комендатура. Според характера на своята официална дейност при оформяване на транзитните и входни визи на американски граждани, пътуващи или за страните от Източна Европа, той поддържал контакт с дипломатическите представителства на страните от социалистическия лагер, а така също и с консулския отдел при дипломатическата мисия на Съединените щати в Западен Берлин. При влизане на граждани от социалистическите страни по частна или служебна работа в Западна Германия или при преминаване през нея за отиване в други западни държави, БЛЯКШИР като правило е съобщавал в политическия отдел на американското посолство в ГФР установявани данни за тези лица, маршрута и времето за пътуване.

Установено е, че в нашата страна БЛЯКШИР се занимава с разузнавателна дейност главно в няколко насоки: използвайки положението си на консул събира сведения от посещаващи го български граждани; интересувани го данни събира и при поддържането на контакт

с дипломати главно от необвързаните страни; чрез визуално наблюдение установява данни от военен характер; изучава и обработва, с цел вербовка, дипломати от социалистическите страни.

След приемането на консулската служба БЛЯКШИР започнал да изпраща писма до близки на изменници на Родината и други български граждани, които ги подстрекавал да се изселят в Съединените щати. В разговор с някои вражески настроени елементи, посетили американската легация, получавал сведения от най-различен характер, обещавал им е помощ и е вземал материали с клеветническо съдържание. Той обаче никога не се е съгласявал да провежда срещи или да получава материали извън легацията.

В своята ежедневна дейност БЛЯКШИР се стреми да поддържа по-близки връзки с дипломати от необвързаните страни. Така например още с пристигането на първият секретар при Ганайското посолство ПИТЪР АБАМ той изразява пред него своята загриженост за трудностите, които се срещат ганайците при откриването на посолството. Предлагал му услугите на американската легация при решаването на горните въпроси, по-късно нани дипломатите, а така също и ганайските студенти да използват тяхната библиотека, да посещават тяхни фирми и др.

От всички дипломати в легацията единствен БЛЯКШИР свободно посещава кабинетите на военните им аташета. Както с тях, така и с военните аташета на Турция, Гърция и други страни на НАТО, той поддържа тесни връзки, както в работно, така и извън работно време.

Изучаването на поведението на БЛЯКШИР в легацията показва, че той също така единствен от дипломатите много често влиза в стаята на шифрозащача ЗИМС. Получени са данни, които показват, че БЛЯКШИР взема участие в шифроването на съобщения.

Тези данни, наред с други такива, потвърждават по безспорен начин извода, че БЛЯКШИР е кадрови разузнавач на прикритие в легацията на Съединените щати в София, а вероятно и резидент на разузнаването на Съединените щати за нашата страна.

На 18 май 1962 година началникът на отдел I при у-ме II ДС е поискал да му се докладва за писмото луснато от БЛЯКШИР, в след

като обърнал внимание на оперативния работник за допуснатата от него слабост при анализа на иззетите писма, му наредил да препровери още веднаж целия случай и изземе писмото, ако не е предадено на пощенския раздавач. Такава проверка веднага е била направена, в резултат на която се установило, че писмата са правилно иззети и те са от същата кутия, в която БЛЯКШЕР е пуснал писмото. В този момент писмото е било получено от пощенския разносвач, който вече бил напуснал Пощенската палата.

При тази обстановка, началникът на отдела е наредил на двама оперативни работници да отидат на домашния адрес на ГЕОРГИЕВ и изземат писмото от пощенската му кутия. Пристигайки на място, оперативните работници намират пощенската кутия на ГЕОРГИЕВ, но не са могли да видят какво има в нея, тъй като същата е била заключена. Това наложило оперативният работник да се върне и потърси подходящи ключове. При повторното си връщане на място, поради движение на хора по стълбището, те не могли веднага да отворят кутията и излезли на улицата, за да се посъветват какво да предприемат по-нататък. В този момент те виждат, че от входа на ул. "Аспарух" 36 излезал непознат за тях човек на среден ръст, добре облечен, който държал в ръцете си бял плик. Имало никакво съмнение, че това е съдия бял плик, който единия от работниците е преглеждал на 16 май. Продължавайки по улицата непознатия сложил писмото в задния джоб на панталона си, но изминавайки около 150 м. се спрял, извадил същото, прочел го и оглеждайки се настрана, поставил същото във вътрешния джоб на палтото. Това поведение на непознатия накарало оперативните работници сами да почнат наблюдението му и да го установят.

Непознатият бил АСЕН ГЕОРГИЕВ.

ГЕОРГИЕВ е роден на 15 март 1907 г. в София. Българин, български гражданин, женен, старши научен сътрудник при Правния институт на БАН. Баща му е преселник от Македония, работил е като учител, адвокат и съдия в Стара Загора, починал. Майка му е бивша учителна пенсионерка, в напреднала възраст, полупарализирана.

Брат му д-р СЕВРАКИО ГЕОРГИЕВ е завършил медицина и специализирал във Франция, понастоящем е научен сътрудник в Института по

На 16 август 1963 година в 9.30 часа американския радио-разузнавателен център в Гърция излъчи радиograma, която бе дешифрирана с помощта на префотографираните шифрови блокове. Същата имаше следното съдържание в превод от английски на български:

"3. Поздрави. Моля информирайте се относно ефекта от руско-пекинския диспут върху политиката на ръководството на Вапата страна. Също така какви външни резултати ще има отслабването на напрежението между Изтока и Запада на вътрешните условия в страната. Надяваме се да Ви видим скоро. Най-добри пожелания".

При приемането на горната радиograma направи впечатление, че началото ѝ започва с откъс от петия концерт за пиано на Бетовен и текста се диктува от мъж. До тогава получените радиограни започваха с откъс от незавършената симфония на Шуберт, шифровият текст се четеше от жена и съдите не можеха да бъдат дешифрирани. Ясно бе, че тази закономерност се отнася до грима с действително съдържание и такива, изпращани за заблуда, което без всякакво съмнение бе известно на ГЕОРГИЕВ. Този наш извод бе потвърден от него и по време на следствието.

ГЕОРГИЕВ не прие радиогрмата на 16 август 1963 година. По време на емисията той беше на плажа на "Слънчев бряг" и спокойно се изтягаше под палещите лъчи на слънцето. 16 души оперативни работници контролираха всеко негово движение.

Допълнителната група оперативни работници, която разработваше връзките на обекта, също така отблизо контролираше техните прояви и действия по време на емисията. Нито един от тези обекти не прие същата.

Получаването и дешифрирането на горната радиograma имаше голямо значение за осветяване действителното положение на АСЕН ГЕОРГИЕВ като агент на американското разузнаване.

Ясно беше, че ГЕОРГИЕВ е стар агент на американското разузнаване, че с него се поддържа регулярна връзка и му се дават указания именно по този начин - чрез радиоцентъра в Гърция.

ГЕОРГИЕВ информира американското разузнаване преди всичко по политически въпроси, както от международен, така и от вътрешен

характер. Неговата информация е по актуелни въпроси (руско-пекинския диспут)

Неговите оценки трябваше да характеризират политиката на нашата страна и то на нейното най-висше ръководство. Това напълно съвпаднаше с нашите впечатления за поведението на ГЕОРГИЕВ, за неговото желание да прониква сред ръководните кадри на Партията, Министерския съвет, Външно министерство и отделни интелектуалци.

ГЕОРГИЕВ заедно с информацията следваше да направи анализ и пре-види бъдещите "възможни резултати" от отслабването напрежението между Изтока и Запада и то по-специално "на вътрешните условия в страната". Изпълнението на подобна задача ГЕОРГИЕВ можеше да направи, тъй като беше запознат с вътрешното положение и обстановка у нас, а така също той можеше да ползува в това отношение редица източници - негови приятели, а така също и подходяща литература. Доколко той можеше да бъде обективен информатор за положението в нашата страна ние не можехме да направим изводи. Знаейки обаче неговата същност на враг на Партията, ние си представяме каква цел да бъде неговата информация.

Фразата "Надяваме се да Ви видим скоро" се отнасяше за неговото предстоящо пътуване в Париж, за да вземе участие в колоквиума на МИКП. Тази фраза заедно с това показваше, че и предстоящото пътуване на ГЕОРГИЕВ в СССР е предварително известно на американското разузнаване. Това се потвърждаваше от нашето впечатление, че обекта започна да говори за заминаването си в Съветския съюз веднага след последното си завръщане от САЩ. До голяма степен се подсилваха нашите надежди, че е възможно ГЕОРГИЕВ да отива в СССР по поръчение на американското разузнаване.

Виждаше се, че ГЕОРГИЕВ е школуван и с опит агент цом може от няколко кратки указания да построи по-нататък своята шпионска дейност така, че да ги изпълни в сравнително краткия срок до месец септември, когато трябваше да замине за Париж.

Горните, а и други по-второстепенни изводи направени от съдържанието на радиограмата, помогнаха да се набележат нови мероприятия.

120

Ръководството на КДС реши да се поиска съдействие на органите на КГБ при организиране на наблюдението на обекта по време на предстоящото му отиване в Съветския съюз. Заедно с това КДС молеше да бъдем уведомени за становището на съветските юристи по предстоящия колоквиум на ИАКП в Париж и тяхното участие в него.

Съедновременно се проучваха възможностите за намиране на подходяща длъжност в СМВ, където да бъде устроен на работа ГЕОРГИЕВ, като не му се дава възможност да се добира до данни представляващи държавна тайна, но заедно с това ^{се} създаде условия за неговата разработка, както тук, така и при посещение в братските социалистически страни. Предвиждаше се и възможността на ГЕОРГИЕВ да бъде препоръчано за в бъдеще да се отдаде на научна работа и да подготвя млади специалисти в своята област. Последното бе предложено да му се съобщи от др. МИТКО ГРИГОРОВ в една беседа с него.

Завършвайки почивката си по Черноморието обекта прекара няколко дни и на "Златните пясъци", където със съдействието на другарите от Окръжно управление МВР Варна обекта бе поставен при същите условия, както на "Слънчев бряг" и бе контролирана напълно неговата дейност и прояви. Проведените няколко секретни обиска не дадоха нови резултати. Тук той се срещна с брат си и някои други свои познати, които не представляваха оперативен интерес и на 25 август окончателно се прибра в София.

В края на м.август по наша молба ГЕОРГИЕВ бе приет от секретаря на ЦК на БКП - др. МИТКО ГРИГОРОВ, който предварително бе поставен в течение на данните по разработката. ГЕОРГИЕВ се опита да получи от него разрешение за продължаване на дейността си в ИАКП, като го информира за предстоящото му отиване в СССР. От др. ГРИГОРОВ му бе казано, че този път той ще замине за Париж, но е време вече да се заеме със сериозна научна работа тук - в страната и да работи за възпитаване на млади кадри в областта на космическото право или други проблеми, с които той се занимава като старши научен сътрудник в Правния институт на БАН. След срещата с др. МИТКО ГРИГОРОВ обекта остана с убеждението, че по отношение на него няма никакви подозрения, но заедно с това той ясно разбярше, че пътуванията му

за чужбина за в бъдеще ще бъдат ограничени. Това постави пред нас въпроса дали ако той замине за Париж ще се завърне или не. Реална опасност за това, че той няма да се завърне в страната съществуваше и от факта, че по време на почивката му бяха получени данни от И-25, че ГЕОРГИЕВ има намерение за в бъдеще да се установи на местожителство в САЩ, Швейцария или Франция.

При това положение трябваше да се реши въпроса, ще бъде ли пусят ГЕОРГИЕВ да замине за Париж или ще бъде спрял по някакъв начин. Това обуславяше и цялостното решение на разработката - да бъде арестуван или не ГЕОРГИЕВ до отиването му в Париж на 25 септември 1963 година.

В края на м. август за СССР замине началника на отдел III при управление II ДС, който със съдействието на съветските другари трябваше да работи за осигуряване на необходимата обстановка за разработката по време на пребиваването на ГЕОРГИЕВ в Москва. Заедно с това той трябваше да разкаже пред отговорни другари от II Главно управление обстановката по разработката и да получи от тях съответен съвет.

Другарите от II Главно управление, които имаха опита по разобличаването на такива агенти на американското разузнаване като ЦЕНКОВСКИ, ПОПОВ и редица други, взеха всички мерки и всеотдайно подготвиха условия за пристигането на ГЕОРГИЕВ в Москва. За тази цел те мобилизираха силите на около 80 свои работници.

Наред с горното същите в продължение на няколко дни в детайли се запознаха с резултатите от разработката на АСМИ ГЕОРГИЕВ до този момент, обстановката, която се създаваше около него във връзка с предстоящото му замиване за Париж и съвместно с нашия работник направиха следните по-важни изводи:

На органите на ДС на НР България в резултат на упорита и целенасочена работа се е удало да се доберат до неопровержими доказателства, свидетелстващи за шпионската дейност на ГЕОРГИЕВ.

Общо взето разработката е водена правилно и не са на лице факти обекта да е сигнализиран, че е под негласното наблюдение на органите на ДС.

По-нататъшната работа на органите на ДС трябва наред с другото да предотврати шифровите блокове да не бъдат унищожени от обекта. Това ще налага мобилизиране силите на голям състав, редица нови действия, при провеждането на които обекта може да бъде сигнализиран. Това ще доведе или до преждевременна реализация или провал на разработката.

Не са установени редица подробности от връзките на обекта с американското разузнаване, начините на срещи с него зад граница и други факти, които и за в бъдеще едва ли могат да бъдат документиранни.

На лице е обстановката, която поставя под сериозно съмнение завръщането на обекта от Париж, ако му се разреши да замине за провеждане колоквиума на МИАП.

Органите на ДС на НР България могат да използват възможностите и на следствието, при което всички въпроси, които не са изяснени до този момент в разработката, ще бъдат разказани от подследствения вече обект. В потвърждение на този си извод другарите приведоха редица примери, между които и този с ПЕНКОВСКИ.

При това положение налагаше се решението - да се почака пристигането на ГЕОРГИЕВ в Москва, да се провери какво ще бъде неговото поведение и ще се потвърди ли направената преди това хипотеза, че е възможно той да изпълни задачи на американското разузнаване в Москва, да се арестува обекта и се разследва, като се проведе кратковременна игра с американското разузнаване.

Горните изводи и мнения на ръководството на II Главно управление, станало впоследствие и мнение на ръководството на Комитета за Държавна сигурност на Съветския съюз, бе докладвано на ръководството на управление II и Комитета за ДС при ЦВР.

През тези дни целият оперативен и ръководен състав, ангажиран по разработката на АСЕН ГЕОРГИЕВ, оценяваше и анализираше всички най-малки подробности, получени по делото до тогава, предвиждаха се редица възможности за бъдеща работа, изграждаха се хипотези, даваха се мнения - цялата оперативна мисъл бе насочена към това да се реши най-правилно изхода на разработката. Тази творческа обста-

новка, създадена от ръководството на Министерството спомогаше за развитието на най-смели мнения и предложения, които се правеха въз основа на натрупаният опит на органите на ДС.

X

X

X

IV

На 3 септември 1963 година ГЕОРГИЕВ пристигна в Москва. Придружаваше го негласно един от оперативните работници, водач разработката. Обекта бе посрещнат от представител на Интурист и настанен в хотел "Метропол".

Още в първите дни от пребиваването му в Москва се установи, че ГЕОРГИЕВ има за цел само да се срещне със световните учени и да осигури тяхната подкрепа за преизбирането му като председател на МАКП. В себе си той не носеше никакви пособия за шпионска дейност.

Наред със срещите си със светския учен професор КОРОЗИН, той посети "Балшой театър" и слуша операта "Евгени Онегин". Направи впечатление на учтивост на нашия посланик в Москва - др. Любен Герасимов, на няколко пъти използва колата на посолството ни за лични нужди.

От Москва той изпрати една картичка до съпругата си, проведе и телефонен разговор на другия ден след пристигането си, а втора картичка изпрати на г-жа ЛЮСИЕН БОВРЕН в Париж. Съдържанието на последната беше обикновено. На нас тогава не ни направи впечатление израза на учтивост употребен от обекта в края на съдържанието. Движейки се по улиците на Москва, ГЕОРГИЕВ се държеше спокойно и не можехме да предположим в никакъв случай, че се наблюдава. Не бяха установени каквито и да било негови връзки или други подозрителни действия, които да говорят, че той изпълнява някакви поръчения на американското разузнаване. ГЕОРГИЕВ смяташе да се завърне в България на 10 септември, след което към 15 септември да замине с колата си за Париж.

При тази обстановка по разработката се налагаше да се реши въпроса - да бъде ли пуснат ГЕОРГИЕВ да замине за Париж или не?

124

След продължителни и делови обсъждания, преценявайки всички добити дотогава резултати от разработката на ГЕОРГИЕВ, ръководството на Министерството реши: По-нататъшната престъпна дейност на АСЕН ГЕОРГИЕВ да бъде пресечена и същия да бъде арестуван по време на пребиваването му в Москва.

Това решение беше продиктувано преди всичко от възможността да се запази в пълна секретност арестуването на ГЕОРГИЕВ, да се даде възможност на следствието до 25 септември, когато американското разузнаване щеше да го очаква в Париж, да разбие подследствения вече ГЕОРГИЕВ и да се подготвят условия за провеждане на кратковременна игра с разузнаването на САЩ.

В утвърдения от ръководството на Министерството план за изпълнение на горното решение се предвиждаше:

Арестуването на ГЕОРГИЕВ на съветска територия да се извърши от органи на ДС на НР България, като се поиска и съгласието на съветската прокуратура, въз основа на съществуващия между двете страни договор за правна помощ.

Арестуването на ГЕОРГИЕВ да се извърши секретно, след което незабавно да започне следствието му и се пренесе съдот в София. Първичният разпит на ГЕОРГИЕВ да се извърши така, че да не се прибягва до ползуването на доказателствата (шифровите пособия). Дори ако обекта сам заговори за наличието на шифър, следователите да отегнат задълбочаването на този въпрос под предлог, че това не е най-важното.

Пред следствието се поставяше задача да бъде разобличен обектът в къс срок, да се привлече същият за временен съюзник с цел провеждането на игра с американското разузнаване, в резултат на която да се наберат допълнителни доказателства за шпионската му дейност.

За изпълнение на горната задача бе комплектувана група от работници на II управление, отдел I, управление IV под ръководството на един от зам.председателите на КДС. Имайки предвид здравословното състояние на ГЕОРГИЕВ в групата бе включен и лекар.

На 7 септември вечерта със специален самолет оперативната група излетя за Москва. В полунощ на Череметевското летище групата

бе посредната от представители на II Главно управление при КГБ. Пристъпи се към изготвяне на последния конкретен план за арестуването на АСЕН ГЕОРГИЕВ.

Това бе изпълнено на 8 септември в 17.30 часа.

X

X

X

II

В своята работа по разкриването, документирането и разобличаването на агента на американското разузнаване АСЕН ГЕОРГИЕВ органите на ДС натрупаха много богат положителен опит.

Заедно с това по разработката в различните й етапи на развитие и при провеждане на най-разнообразните оперативни мероприятия, се допуснаха редица слабости и недостатъци, основните от които са следните:

На нас не ни се удаде да създадем такава естествена обстановка около обекта, при която той да не може да излиза зад граница и да остане на постоянно местожителство в страната. При тази обстановка ние можехме да организираме разработката му при по-нормални условия и да осигурим предпоставки за по-продължителна и с по-големи резултати оперативна игра с американското разузнаване. Този въпрос е стоял за разрешение през цялото време на работа по АСЕН ГЕОРГИЕВ и особено преди арестуването му. Обмислени бяха редица варианти, като почнем от спирането му да излиза зад граница и се отдаде на научна работа, до неговото разболяване включително. Експанзивната натура на обекта, неговите международни връзки и дейност, особено след избирането му за председател на МИКП ни поставиха в невъзможност да осъществим тези свои намерения. Ние неможахме да го спрем да замине за Париж и през септември 1963 г. въпреки че бяха обсъждани редица варианти за това. Този факт до голяма степен наложи решението за неговото арестуване.